Jeskyně sempervivová.

Napsal

Florián Koudelka.

V BRNĚ, 1881.

Nákladem spisovatelovým.

Tiskem Vil. Burkarta.

Kráčíme-li jednotvárnou silnicí od Brna ku Křtinám, přijdeme nedaleko před Ubcí ku voznici, která nás vede v pravo po dosti příkrém svahu do údolí Říčky.

Kdežto jsme se až dosud brodili v silničním bílém prachu vápencovém, jenž se nám moukovitě na boty i šaty usadil a nás takto jako mlynáře kostumoval, shledáme nyní s podivením, že se půda změnila, bílý prach zmizel, neb všude vidíme půdu barvy červené.

A skutečně se změnil tvar půdy; vápence zde není, jest to půda písečná, tmavočervená, kteráž nás okamžitě na červený kopec brněnský upomíná. Útvar půdy této jest také totožným s oným červeného kopce a zemězpytec jmenuje jej útvarem permským.

Avšak nejen změna půdy poutá naši pozornost; ve větší míře činí to divoce rozervané kolmé skály opět vápencové, které se před naším zrakem vynořují.

Jak malebného pohledu se nám zde poskytuje! V pravo a v levo tmavozelený bor, před námi rozprostírá se vysočina křovím porostlá, která kolmě do údolí padá. Její stráně jsou ony sněhobílé, vybledlé vápence, na nichž se divně stín značných trhlin vyjímá. A v údolí vine se roztomile po zelených lučinách stříbrolesklá, průhledná Říčka. —

Asi 30 metrů nad hladinou Říčky uzříme naproti jejímu výtoku ve skále černý otvor, jenž nás upozorňuje na nějakou díravici. A skutečně jest

to vchod do jeskyně svými rozměry sice nepatrné, ale přes to zajímavé a pozoruhodné.

Vkročme do ní.

Vchod její jest asi pět metrů široký a vede nás do prostory dosti světlé, asi 19 metrů dlouhé, směrem jiho - západním (sklon obnáší 8 h.) Ve vzdálenosti 9 metrů súžuje se chodba až na půl metru šířky a zůstává až na konec úzkou, ačkoliv se až na 1·25 metru dále rozšiřuje. V levo odbočuje nízká chodba jen asi 2 metry dlouhá a končí na slepo. Hlavní chodba díravice přechází ve skalní trhlinu, která někde na povrchu výšiny končí.

Nevidíme zde pražádných okras krápníkových, a jeskyně jest suchá. Ani tajemná tma nás v ní neobklopuje, neboť světlo vniká až na její konec. Stěny jsou holé, místy rozervané a někde nepatrným travertinem pokryté. Jest tedy jeskyně tato na pohled nepatrna a proto snad jen od hájných neb drvoštěpů, v čase nepohody útulku hledajících, navštívena.

Tážeme-li se lidu po jejím jméně, odpoví nám, že jest to malá díravice, neboť jméno díravice jest místo slova jeskyně zde vůbec užíváno. Zajisté, že jí nepřikládali nikdy velké důležitosti, a proto ji ani zvláštním jménem nepojmenovali.

Nicméně byla tato díravice již v době staré známa; obývalť ji člověk, jenž také současně obýval nedalekou jeskyni „Díravici" ochozskou čili Pekárnu a Býčí skálu.

A odkud to vše víme? Zachovaly se nám snad nějaké temné pověsti neb dokonce vybledlé listiny, které nám o této skutečnosti vypravují?

Ani to ani ono nám nepotvrzuje někdejší přítomnost lidských obyvatelů zmíněných jeskyň. Ale

máme důkazů jiných a vážných, které nám nejen onu přítomnost člověka v našich jeskyních potvrzují, ale i nám o jeho spůsobech a vývinu kulturním vypravují.

Jsou to pozůstatky, jež nános hlíny neb písku v jeskyních tajemně skrývá. Z těchto pozůstatků soudíme s jistotou, že obýval člověk Býčí skálu a Díravici ochozskou ve dvou dobách, které však velká mezera časová od sebe dělí.

V době první žil člověk současně se dravou zvěří již dávno na Moravě vyhynulou, se lvem a medvědem jeskynním a živil se pokrmem více masitým, kterýž mu poskytovala stáda koňů, sobů a bůvolů po našich lesích i lučinách se potulující. On tehdy neznal pražádných kovů a vyráběl svoje nástroje a zbraně z kostí a z kamene.

A lid tento vyhynul i se zvěří, která s ním naše kraje obývala. — —

Proudy kmenů asiatských přeplavily Evropu, hledajíce nového domova, jehož jim částečně také naše vlasť poskytla. A potomci těchto kmenů obývali na prahu doby historické opětně jeskyně moravské, a jich pozůstatky nacházíme v Býčí skále, ve Výpůstku, v Díravici ochozské a také v oné „malé díravici“ bezejmenné. — —

Prozkoumav Díravici ochozskou, zjistil jsem tam přítomnost člověka ve dvou rozdílných dobách, v době sobů a v době novější.*) Blízkost malé díravice, kterouž jsem si dovolil pojmenovati jeskyní sempervivovou**) vzbudila

*) Viz „Moravské Noviny“ roč. I. čís. 237 a 238: „V Díravici u Ochoze.“

**) Nazval jsem tuto díravici „jeskyní sempervivovou“ proto, poněvadž jsem slyšel, že na oné stráni pobliže této jeskyně roste vzácná ro-

ve mně domněnku, že snad i ona byla útulkem člověka v dávné době. Domněnku tuto potvrdil nález tam učiněný: fossilní kosť nohy koňské, jakých jsem mnoho v Díravici ochozské nalezl. Poněvadž jsem byl přes léto zaměstknán prácemi jinými, bylo mi teprv na podzim možno v jeskyni sempervivové kopáním započíti.

Shledal jsem tam toto.

Půda jeskyně byla v přední části pokryta listem, mnoho prorostlých kořínků tvořilo na povrchu vrstvu pevnou a souvisící, která se jen s tíží motykou odstraniti dala. Pod ní shledal jsem vrstvu popele šedobílou, asi 1 decimetr silnou. Odstraniv tuto, vykopal jsem v tmavé hlíně hrubší i menší popálené a očazené balvany vápence, jakož i třísky dřevěného uhlí a množství menších vesměs popálených kostí.

Sem tam ležel střep hliněné nádoby. Ve hloubce 3 decimetrů objevila se žlutá diluviální hlína.

V horním pepeli nalezl jsem spálenou sekeru železnou bez ucha, která jest místo toho opatřena krátkým držátkem. Nalezené střepy jsou vesměs bez okras, avšak na kruhu hrnčířském zhotoveny.

To jest vše, co bylo až dosud v jeskyni sempervivové nalezeno. —

Uvážíme-li tyto věci, musíme ohledem na nálezy z Díravice ochozské nápadným uznati:

1. Velkou skromnost nálezů.

2. Úplný nedostatek nástrojů neb vůbec předmětů kamenných.

stlina Sempervivum soboliferum, kterouž jsem sice v jeskyni samé nenaleznul, shlédnuv tam za to rostlinu této podobnou; jestiť to taktéž dosti vzácná Saxifraga Aizoon.

3. Taktéž nedostatek zůstatků zvěře.

4. Okolnost onu, že jsou veškeré nalezené kosti jen drobné, černé až i na bílo spálené; a konečně nápadným nám jest

5. Nález nástroje železného.

I musíme dále přiznati, že se v mnohém poměry jeskyně sempervivové s Díravicí ochozskou shodují. I zde bylo podobné nalezeno, i zde byly podobně uložené vrstvy shledány, jen že byla pod vrstvou popele a tmavé hlíny ještě vrstva jiná, vrstva to, kteráž chovala zůstatky člověka z doby mnohem starší, jíž jsem se shora dotknul.

Zvláště nápadná jest okolnost ta, že se tam nalezl nástroj železný. Prohlédněme sobě tuto sekeru blíže. Její největší délka i s držátkem, jež jest 27 milimetrů dlouhé a 15 milimetrů široké, obnáší 95 milimetrů. Šířka u ostří jest 60 milimetrů a na nejsilnějším místě jest sekera 15 milimetrů tlustá. Její zevnějšek svědčí také o tom, že v jeskyni řádil silný a po delší dobu trvající oheň, jak jsme to okamžitě poznali dle popálených kamenů, kostí a dle mohútné vrstvy popele. Sekera tato jest totiž veskrz rezavá a dá se na povrchu po lístkách loupati. Tíže této sekery jest 206 gramů,

Zhotovena jest z uměle dělaného, ne meteorického železa kovaného.

Nelzeť v ní ani nejnepatrnější známky niklu, jenž by jejímu meteorickému původu nasvědčoval, ani chemickým rozborem zjistiti.

I v Díravici ochozské bylo nalezeno několik nástrojů z kovaného železa. Ale nalezen tam v oné vrstvě staré též jeden nůž železný z doby sobů, kdy ještě člověk pražádného kovu neznal, což přimělo také pana dra. Wankla tvrditi:*)

*) Oesterreich. ärztliche Vereinszeitung, číslo 23, pag. 195. Wien 1880.

1. Že doba sobů nesáhá ve střední Evropě příliš daleko, jak se až dosud myslelo, a za

2. že železný onen nůž (kterýž on v Díravici ve vrstvě sobové naleznul) přišel k lidu v Díravici spojením obchodním z Asie, kde již před touto dobou železo znali. —

Byl jsem přítomen, když stud. techn., p. Fiala, podobný nůž v Díravici nalezl, ale musím popírati, že by býval ležel v neporušené vrstvě pazourkových nástrojů. Neboť jsou vůbec vrstvy v Díravici ochozské na mnoha místech porušeny a jich obsah jest pomíchán. Nedaleko zmíněného nože ležel prsten bronzový, a nalezlo se tu též mnoho střepů nádob uměle na hrnčířském kruhu pracovaných a rozličnými okrasami opatřených.

Z toho všeho následuje, že tato vrstva jest mnohem mladší a že člověk v oné době, kdy tyto zůstatky v Díravici zanechal, již kovy znal, a že uměl nejen železo z rud vyráběti, nýbrž je i spracovati.

Nepopíratelno jest také dle poměrů, jež jsme v jeskyni sempervivové seznali, že obě tyto blízké jeskyně, i Díravice, i jeskyně sempervivová byly oným kovy znajícím kmenem lidským současně obydleny. Tážeme se: jak dávná jest doba ona? Dle výzkumu p. dra. Wankla o znalosti železa v době předhistorické na Moravě se dá souditi, že ona zmíněná doba sáhá do 3. až 6. století po Kristu; v této době obýval tentýž člověk přední část Býčí skály, kde mnoho zůstatků po něm nalezeno bylo.

